

στέρια βρίσκονταν πολύ μακριά τους. Τότε αναστέναξαν: «Ὡ-
νὰ ὑπῆρχανε ἀλήθεια οὐράνιοι δρόμοι, σὲ μιὰν ἄλλη ζωὴ κ' εὐτυ-
χία γιὰ νὰ γλιστρήσουμε!» — τότε ἐφεύρανε τὶς κρυφὲς γωνιές
τους καὶ τὸ αἱματηρὸ ποτό τους!

Καὶ νὰ ποὺ φαντάστηκα πὼς χωρίστηκαν ἀπὸ τὸ σῶμα
τους κι ἀπ' αὐτὴ τὴ γῆ, οἱ ἀχάριστοι αὐτοί. Μὰ σὲ ποιὸν χρω-
στοῦν τὸν σπασμὸ καὶ τὴν εὐφροσύνη τῆς ἔκστασής τους; Στὸ
κορμί τους καὶ σὲ τούτῃ τὴ γῆ.

Ἐπιεικὴς εἶναι ὁ Ζαρατούστρα στοὺς ἀρρώστους. Ἀλήθεια,
δὲ θυμώνει οὔτε μὲ τῆς παρηγορίας τους μήτε μὲ τῆς ἀγνωμο-
σύνης τους τὰ φερσίματα. Ἄς γιάτρευτοῦνε κι ἄς ξεπεράσουνε
τὸν ἑαυτὸ τους κι ἄς δημιουργήσουνε ἕνα ἀνώτερο κορμί γιὰ τὸν
ἑαυτὸ τους!

Οὔτε καὶ μ' αὐτὸν ποὺ ἀναρρώνει ὀργίζεται ὁ Ζαρατούστρα,
ὅταν κοιτάζει μὲ τρυφερότητα τὴν πλάνη του καὶ μέσα στὰ βα-
θιὰ μεσάνυχτα γλιστρᾷ γύρω ἀπὸ τὸν τάφο τοῦ Θεοῦ του: ἀλ-
λὰ ἀρρώστια κι ἀρρωστο κορμί βλέπω στὰ δάκρυά του.

Πολὺς ἀρρωστημένος λαὸς ὑπῆρχε πάντα ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς
ποὺ φαντασιοσκοποῦν καὶ γυρεύουνε Θεό· μισοῦν μὲ λύσσα αὐτὸν
ποὺ γυρεύει τὴ γνώση κ' ἐκείνη τὴν πιὸ νέα ἀπὸ τὶς ἀρετὲς ἀρετή,
ποὺ Νομιμότητα εἶναι τ' ὄνομά της.

Κοιτάζουνε πάντα πίσω κατὰ τοὺς σκοτεινοὺς καιροὺς: τό-
τε ἢ πλάνη καὶ ἢ πίστη ἦταν βέβαια, ἄλλο πρᾶγμα· ἢ μανία τοῦ
λογικοῦ ἦταν ὁμοίωμα τοῦ Θεοῦ, κι ἀμάρτημα ἢ ἀμφιβολία.

Τὰ ξέρω καλὰ αὐτὰ τὰ ὁμοιώματα τοῦ Θεοῦ: θέλουν νὰ τὰ
πιστεύουμε καὶ νὰ θεωροῦμε ἀμάρτημα τὴν ἀμφιβολία. Πολὺ
καλὰ ξέρω ἀκόμα σὲ τί πιστεύουνε περισσότερο τὰ ἴδια αὐτά.

Ἀλήθεια, ὄχι σ' ἄλλους κόσμους καὶ σὲ σωτήριες αἱμάτινες
σταγόνες: μὰ στὸ κορμί πιστεύουνε περισσότερο κ' ἐκεῖνοι, καὶ τὸ
ἴδιο τους τὸ κορμί εἶναι γι' αὐτοὺς κάτι αὐθύπαρκτο.

Μὰ ἕνα ἀρρωστημένο πρᾶγμα εἶναι τὸ κορμί γι' αὐτούς:
πρόθυμα θά 'βγαιναν ἀπὸ τὸ δέρμα τους. Γι' αὐτὸ κι ἀκοῦνε
τοὺς ἱεροκήρυκες τοῦ θανάτου καὶ κηρύσσουν οἱ ἴδιοι τὴν ἄλλη
ζωή.

Ἀφουγκραστήτε καλύτερα, ἀδελφοί μου, τὴ φωνὴ τοῦ γιο-
μάτου ὑγεία κορμιού: εἶναι μιὰ φωνὴ πιὸ νόμιμη καὶ πιὸ κα-
θαρή.

Πιὸ νόμιμα καὶ πιὸ καθαρὰ μιλά τὸ γιομάτο ὑγεία κορμί,
τὸ τέλειο κι ὀρθογωνισμένο: καὶ μιλά γιὰ τὸ νόημα τῆς γῆς.

Ἔτσι μίλησεν ὁ Ζαρατούστρα.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΕΡΙΦΡΟΝΗΤΕΣ ΤΟΥ ΚΟΡΜΙΟΥ

ΣΤΟΥΣ περιφρονητὲς τοῦ κορμιού θέλω νὰ πῶ τὸ λόγα-
μου. Δὲν πρέπει ν' ἀλλάξουνε μέθοδο διδασκαλίας, μὰ ν' ἀπα-
χαιρετήσουνε μόνο τὸ κορμί τους — καὶ νὰ βουβαθοῦνε, λοιπόν.

«Σῶμα εἶμαι καὶ ψυχὴ» — ἔτσι μιλά τὸ παιδί. Καὶ γιὰ τὸ
δὲ θά ἔπρεπε νὰ μιλοῦμε σὰν τὸ παιδί;

Μ' αὐτὸς ποὺ ξύπνησε, αὐτὸς ποὺ ξέρει, λέει: δὲν εἶμαι
παρὰ ἀποκλειστικὰ καὶ μόνο κορμί, καὶ τίποτα ἔχτος ἀπὸ κορ-
μί· καὶ ψυχὴ εἶναι μιὰ λέξη μόνο γιὰ κάτι τοῦ σώματος.

Τὸ σῶμα εἶναι ἓνα μεγάλο λογικό, μιὰ πολλαπλότητα μ'
ἓνα νόημα, ἓνας πόλεμος καὶ μιὰ εἰρήνη, ἓνα κοπάδι κ' ἓνας
βοσκός.

Ἄργανο τοῦ κορμιοῦ σου εἶναι καὶ τὸ μικρὸ λογικό σου,
ἀδελφέ μου, ποὺ «πνεῦμα» τ' ὀνομάζεις, ἓνα μικρὸ ἐργαλεῖο καὶ
παιγνίδι τοῦ μεγάλου λογικοῦ σου.

«Ἐγὼ» λές κ' εἶσαι περήφανος γι' αὐτὴ τὴ λέξη. Μὰ τὸ με-
γαλύτερο εἶναι — ποὺ δὲ θέλεις νὰ τὸ πιστέψεις — τὸ κορμί
σου καὶ τὸ μεγάλο λογικό του: ποὺ δὲ λέει Ἐγώ, μὰ εἶναι
Ἐγώ.

Ὅ,τι αἰσθάνεται ἢ αἴσθηση, ὅ,τι ἀναγνωρίζει τὸ πνεῦμα,
δὲν ἔχει ποτὲ μέσα του τὸ τέλος του. Μὰ ἡ αἴσθηση καὶ τὸ πνεῦ-
μα θέλουν νὰ σὲ πείσουν ὅτι εἶναι τὸ τέλος ὅλων τῶν πραγμά-
των: τόση εἶναι ἡ κενοδοξία τους.

Ἐργαλεῖα καὶ παιγνίδια εἶναι ἡ αἴσθηση καὶ τὸ πνεῦμα:
πίσω τους θρίσκει ἀκόμα ὁ Ἐαυτός. Ὁ Ἐαυτὸς γυρεύει ἐπίσης
μὲ τὰ μάτια τῶν αἰσθήσεων, ἀκούει ἐπίσης μὲ τ' αὐτιά τοῦ πνεύ-
ματος.

Πάντα ἀκούει καὶ γυρεύει ὁ Ἐαυτός: συγκρίνει, κατανικᾶ,
καταχτᾶ, καταστρέφει: Κυριαρχεῖ κ' εἶναι κι ὁ κυρίαρχος τοῦ
Ἐγώ.

Πίσω ἀπὸ τὶς σκέψεις σου καὶ τὰ αἰσθήματά σου, ἀδελφέ
μου, ὀρθώνεται ἓνας δυνατὸς ἀφέντης, ἓνας ἄγνωστος σοφὸς —
ποὺ λέγεται Ἐαυτός. Στὸ σῶμα σου κατοικεῖ, τὸ σῶμα σου
εἶναι.

Ἐπάρχει πιὸ πολὺ λογικὸ στὸ σῶμα σου παρ' ὅσο στὴ
μεγαλύτερη σοφία σου. Καὶ ποιὸς ξέρει, λοιπόν, σὲ τί τὸ σῶμα
σου ἀκριβῶς χρειάζεται τὴ μεγαλύτερη σοφία σου;

Ὁ Ἐαυτὸς σου γελά γιὰ τὸ Ἐγώ σου καὶ γιὰ τὰ πε-
ρήφανα πηδήματά του. «Τί μοῦ χρειάζονται αὐτὰ τὰ πηδήματα
καὶ τὰ πετάγματα τῆς σκέψης; λέει μέσα του. ἓνα παραστρά-
τημά ἔναι ἀπὸ τὸ σκοπὸ μου. Εἶμαι τὸ ὄριο τοῦ Ἐγώ καὶ ὁ ὑπο-
βολέας τῶν ιδεῶν του».

Ὁ Ἐαυτὸς λέει στὸ Ἐγώ: «πόνεσε!» Καὶ τότε τὸ Ἐγώ
πονεῖ καὶ σκέφτεται τὸ πῶς νὰ μὴν πονεῖ πιὰ — κι αὐτὸ π ρ έ -
π ε ι νὰ σκέφτεται.

Ὁ Ἐαυτὸς λέει στὸ Ἐγώ: «χαίρου!» Τότε τὸ Ἐγώ χαί-
ρεται καὶ σκέφτεται τὸ πῶς νὰ χαίρεται πιὸ συχνὰ — κι αὐτὸ
π ρ έ π ε ι νὰ σκέφτεται.

Στοὺς περιφρονητὲς τοῦ κορμιοῦ θέλω νὰ πῶ ἓνα λόγο. Νὰ

περιφρονοῦν, αὐτὸ τοὺς τιμᾶ. Τὶ ἔναι αὐτὸ ποὺ δημιούργησε τὴν ὑπόληψη καὶ τὴν περιφρόνηση καὶ τὴν ἀξία καὶ τὴ θέληση;

Ὁ δημιουργὸς ἑαυτὸς δημιούργησε τὴν ὑπόληψη καὶ τὴν περιφρόνηση, δημιούργησε τὴ χαρὰ καὶ τὸν πόνο. Τὸ δημιουργὸν κορμὶ δημιούργησε τὸ πνεῦμα, σὰν χέρι τῆς θέλησός του.

Ἀκόμη καὶ στὴν τρέλλα σας καὶ στὴν περιφρόνησή σας, περιφρονητὲς τοῦ κορμιοῦ, τὸν ἑαυτὸ σας ὑπηρετεῖτε. Σᾶς λέγω: κι ὁ ἴδιος ὁ ἑαυτὸς σας θέλει νὰ πεθάνει κι ἀποστρέφεται τὴ ζωὴ.

Δὲ μπορεῖ νὰ κάμει πιά αὐτὸ ποὺ περισσότερο θέλει: — νὰ δημιουργήσῃ κάτι ἀνώτερο ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ του. Αὐτὸ θέλει περισσότερο, αὐτὸς εἶναι ὁλος του ὁ καίμὸς.

Μὰ τώρα εἶναι πολὺ ἀργὰ πιά γι' αὐτό: — γι' αὐτὸ ὁ ἑαυτὸς σας θέλει νὰ καταστραφεῖ, ὡς περιφρονητὲς τοῦ κορμιοῦ.

Νὰ καταστραφεῖ θέλει ὁ ἑαυτὸς σας, γι' αὐτὸ καταντήσατε σὲ περιφρονητὲς τοῦ κορμιοῦ! Γιατὶ δὲ μπορεῖτε πιά νὰ δημιουργήσατε κάτι ἀνώτερο ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ σας.

Καὶ γι' αὐτὸ ἀργίζεστε μὲ τὴ ζωὴ καὶ μὲ τὴ γῆ. Ἕνας ἀσύνειδος φθόνος κρύβεται στὸ λοξὸ βλέμμα τῆς περιφρόνησός σας.

Δὲν ἀκολουθῶ τὸ δρόμο σας, ὡς περιφρονητὲς τοῦ σώματος! Δὲ μοῦ εἶστε κανένα γιοφύρι γιὰ τὸν ὑπεράνθρωπο!

Ἔτσι μίλησεν ὁ Ζαρατούστρα.

ΓΙΑ ΤΙΣ ΧΑΡΕΣ ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΑ ΠΑΘΗ

ΑΝ ΕΧΕΙΣ μιὰν ἀρετὴν, ἀδελφέ μου, κι αὐτὴ ἔναι ἡ ἀρετὴ σου, τότε τὴν ἀρετὴν αὐτὴν δὲν τὴν ἔχεις κοινὴ μὲ κανένα ἄλλο.

Θές, βέβαια, νὰ τὴν πείς μὲ τ' ὄνομά της καὶ νὰ τὴν χαϊδέψῃς· θές νὰ τὴν πιάσῃς ἀπὸ τ' αὐτὴν καὶ νὰ διασκεδάσῃς λίγο μαζί της.

Καὶ δές! Τώρα θά ἔχεις κοινὸ μὲ τὸν λαὸ τ' ὄνομά της κ' ἔγινες λαὸς καὶ κοπάδι μὲ τὴν ἀρετὴν σου!

Θὰ ἔκανες καλύτερα νὰ πείς: «ἀνέκφραστο εἶναι καὶ ἀνόμαστο, ὅ,τι δίδει μαρτύριο καὶ γλυκύτητα στὴν ψυχὴ μου κι ὅ,τι εἶναι ἀκόμη ἢ πείνα γιὰ τὰ σπλάχνα μου.

Ἄς στέκει πολὺ ψηλὰ ἡ ἀρετὴ σου γιὰ τὴν οἰκειότητα τῶν ὀνομάτων: κι ἂν πρέπει νὰ μιλήσῃς γι' αὐτὴν, νὰ μὴ ντρέπεσαι κι ἂν ψελλίζεις.

Μίλα, λοιπόν, καὶ ψέλλιζε: «Αὐτὸ ἔναι τὸ ἀγαθὸ μου, τὸ ἀγαπῶ, ἔτσι μ' ἀρέσει ἀπόλυτα, ἔτσι μόνο τὸ θέλω ἐγὼ τὸ ἀγαθὸ.

Δὲν τὸ θέλω σὰν νόμο ἐνὸς Θεοῦ, δὲν τὸ θέλω σὰν ἀνθρώπινο θεσμὸ κι ἀνθρώπινη ἀνάγκη: νὰ μὴ μοῦ εἶναι δρόμος γιὰ ὑπεργήινους κόσμους καὶ παραδείσους.

Μιὰ γήινη ἀρετὴ ἔναι, ποὺ τὴν ἀγαπῶ: ἐλάχιστη νοημοσύνη δρῖσκεται σ' αὐτὴν, κι ἀκόμη λιγώτερο λογικὸ.

Μὰ τὸ πουλὶ αὐτὸ ἔχτισε τὴ φωλιά του μέσα μου: γι' αὐ-
τὸ τὸ ἀγαπῶ καὶ τὸ ἀγκαλιάζω, — τώρα κάθεται μέσα μου πά-
νω στὰ χρυσά του αὐγά.»

Ἔτσι πρέπει νὰ ψελλίζεις καὶ νὰ ἐγκωμιάζεις τὴν ἀρετὴν
σου.

Ἐναν ἄλλον καιρὸ εἶχες πάθη καὶ τὰ ὀνόμαζες κακά. Μὰ
τώρα δὲν σοῦ μένουν παρὰ οἱ ἀρετὲς σου μόνο: γεννηθήκανε
ἀπὸ τὰ πάθη σου.

Ἀπὸ καρδιάς ἔβαλες τὸν πιὸ ὕψηλὸ σκοπὸ σου σ' αὐτὰ τὰ
πάθη: τότε ἔγιναν οἱ ἀρετὲς καὶ οἱ χαρὲς σου.

Κι ἂν ἦσουν ἀπὸ τὸ γένος τῶν χολερικῶν ἢ ἀπὸ τὸ γένος
τῶν φιλήδονων ἢ τῶν φανατικῶν ἢ τῶν ἐκδικητικῶν:

στὸ τέλος ὅλα τὰ πάθη σου θὰ γίνονταν ἀρετὲς καὶ ὅλοι οἱ
διαβόλοι σου ἄγγελοι.

Ἐναν ἄλλον καιρὸ εἶχες σκυλιὰ στὸ κελλάρι σου: μὰ στὸ
τέλος ἀλλάξανε κ' ἔγιναν πουλιὰ καὶ θελκτικὲς τραγουδίστριες.

Ἀπὸ τὰ δηλητήριά σου κατασκεύασες τὸ βάλσαμό σου ἄρ-
μεξες τὴ γελᾶδα θλίψη, — τώρα πίνεις τὸ γλυκὸ γάλα τῶν μα-
σταριῶν της.

Καὶ τίποτε κακὸ δὲ θὰ φυτρώσει πιὰ ἀπὸ τώρα κ' ὕστερα
ἀπὸ σένα, παρὰ μόνο τὸ κακὸ ποὺ φυτρώνει ἀπὸ τὸν ἀγῶνα τῶν
ἀρετῶν σου.

Ἄν ἔχεις τύχη, ἀδελφέ μου, τότε ἔχεις μίαν ἀρετὴν κι ὄχι
περισσότερες: ἔτσι περνᾶς πιὸ ἐλαφρὸς πάνω ἀπὸ τὰ γιοφύ-
ρια.

Εἶναι ἐξαιρετικὸ τὸ νὰ ἔχει κανεὶς πολλές ἀρετὲς, μὰ βα-
ρὺς κλῆρος: καὶ κάποιος πῆγε στὴν ἔρημο κι αὐτοχτόνησε, γιὰ-
τί ἔχε κουραστεῖ νὰ ἔναι ἡ μάχη καὶ τὸ πεδίο τῶν μαχῶν τῶν
ἀρετῶν.

Ὁ πόλεμος καὶ ἡ μάχη εἶναι κακά, ἀδελφέ μου; Ἄλλ' εἶναι
ἀναγκαῖο κακό, ἀναγκαῖος εἶναι ὁ φθόνος καὶ ἡ δυσπιστία καὶ ἡ
συκοφαντία ἀνάμεσα στὶς ἀρετὲς σου.

Κοίτα, πόσο κάθε μιὰ ἀπὸ τὶς ἀρετὲς σου λαχταρᾷ τὸ ὕψι-
στο: θέλει ὀλόκληρο τὸ πνεῦμα σου γιὰ νὰ ἔναι ὁ κήρυκός της,
θέλει ὅλη σου τὴ δύναμη στὴν ὀργή, στὸ μῖσος καὶ στὴν ἀγάπη.

Κάθε μιὰ ἀπὸ τὶς ἀρετὲς σου ζηλεύει τὶς ἄλλες, κ' ἓνα φο-
βερὸ πράγμα εἶναι ἡ ζήλεια. Ἀκόμα κ' οἱ ἀρετὲς μποροῦν νὰ
χαθοῦν ἀπὸ ζήλεια.

Ὅποιον τριγυρίζει ἡ φλόγα τῆς ζήλειας, αὐτὸς στρέφει στὸ
τέλος, σὰν τὸ σκορπιό, ἐναντίον τοῦ ἴδιου τοῦ ἑαυτοῦ του τὸ δη-
λητηριασμένο κεντρί του.

Ἄχ, ἀδελφέ μου, δὲν εἶδες ἀκόμα μίαν ἀρετὴν ν' αὐτοσυκο-
φαντεῖται καὶ ν' αὐτοκεντρίζεται;

.. Ὁ ἄνθρωπος εἶναι κάτι ποὺ πρέπει νὰ ξεπεραστεῖ: γι' αὐ-

τὸ πρέπει ν' ἀγαπᾶς τὶς ἀρετὲς σου—: γιὰ τὴν θὰ καταστραφεῖς ἐξ αἰτίας τους.

Ἔτσι μίλησεν ὁ Ζαρατούστρα.

ΓΙΑ ΤΟΝ ΧΛΩΜΟ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΑ

ΔΕ ΘΕΛΕΤΕ νὰ σκοτώσετε, δικαστὲς καὶ θυσιαστές, πρὶν κινήσει τὸ ζῶο τὸ κεφάλι του; Δῆτε, ὁ χλωμὸς ἐγκληματίας κίνησε τὸ κεφάλι του: ἡ μεγάλη περιφρόνηση μιᾶ μετὰ τὸ μάτι του.

«Τὸ Ἐγὼ μου εἶναι κάτι ποῦ μέλλει νὰ ξεπεραστεῖ: τὸ Ἐγὼ μου εἶναι ἡ μεγάλη μου περιφρόνηση ἀπέναντι στὸν ἄνθρωπο»: ἔτσι μιᾶ μετὰ τὸ μάτι τοῦτο.

Τὸ ὅτι ἔκρινε ὁ ἴδιος τὸν ἑαυτό του, αὐτὸ ἔταν ἡ ἀνώτατη στιγμή του: μὴν ἀφήνετε τὸ ὕψηλὸ νὰ ξαναξεπέσει!

Δὲν ὑπάρχει σωτηρία γι' αὐτὸν ποῦ ὑποφέρει τόσο γιὰ τὸν ἑαυτό του παρὰ μόνον ὁ γρήγορος θάνατος.

Ἡ θανάτωσή σας, δικαστὲς, πρέπει νὰ ἔναι οἶχος καὶ ὄχι ἐκδίκηση. Κ' ἐνῶ θανατώνετε κοιτᾶτε πῶς νὰ δικαιώνετε τὴ ζωὴ.

Δὲ φτάνει νὰ συμφιλιώνεστε μ' ἐκεῖνον ποῦ θανατώνετε. Ἡ θλίψη σας ἔσ' εἶναι ἀγάπη γιὰ τὸν ὑπεράνθρωπο: ἔτσι δικαιώνετε τὴν ἐπιδίωξή σας!

Πρέπει νὰ λέτε «ἐχθρός», ἄλλ' ὄχι «κακούργος»: πρέπει νὰ λέτε «ἄρρωστος», ἄλλ' ὄχι «παλιάνθρωπος»: πρέπει νὰ λέτε «τρελλός», ἄλλ' ὄχι «ἁμαρτωλός».

Καὶ ἐσύ, κόκκινε δικαστή, ἂν ἤθελες νὰ πείεις δυνατὰ ὅ,τι ἔπραξες κιόλας μετὰ τὴ σκέψη σου: τότε ὁ καθένας θὰ φώναζε: «Πετάξετε αὐτὴ τὴν ἀκαθαρσία κι αὐτὸ τὸ φαρμακερὸ σκουλήκι!»

Κάτι ἄλλο, ὅμως, εἶναι ἡ σκέψη, κάτι ἄλλο ἡ πράξη, κάτι ἄλλο ἡ εἰκόνα τῆς πράξης. Ὁ τροχὸς τοῦ αἰτίου δὲν κυλᾶ ἀνάμεσά τους.

Μιὰ εἰκόνα κάνει τὸν χλωμὸν αὐτὸν ἄνθρωπο χλωμό. Βρισκότανε στὸ ἴδιο ὕψος μετὰ τὴν πράξη του ὅταν τὴν ἔπραττε: μὰ δὲν ἄντεχε τὴν εἰκόνα τῆς, ὅταν εἶχε διαπραχτεῖ.

Τώρα δὲν ἔβλεπε τὸν ἑαυτό του παρὰ μόνον ὡς ἕνας ἐκτελεστής πράξεως. Αὐτὸ ἐγὼ τ' ὀνομάζω παραφροσύνη: ἡ ἐξαιρέση ἔγινε φύση γι' αὐτόν.

Ἡ γραμμὴ γοητεύει τὴν ὄρνιθα: ἡ πράξη ποῦ ἔκανε αὐτός, γοήτευσε τὸ φτωχὸ λογικὸ του — αὐτὸ ἐγὼ τ' ὀνομάζω παραφροσύνη μετὰ τὴν πράξη.

Ἀκούσετε, ὦ δικαστὲς! Ὑπάρχει καὶ μιὰ ἄλλη παραφροσύνη ἀκόμα: κι αὐτὴ εἶναι πρὶν ἀπὸ τὴν πράξη. Ἄχ, δὲν εἰσδύετε ἀρκετὰ βαθιὰ στὴν ψυχὴν αὐτή!

Ἔτσι μιᾶ ὁ κόκκινος δικαστής: «μὰ γιὰ τί σκότωσε αὐτὸς ὁ ἐγκληματίας; Ἦθελε νὰ ληστέψει». Ἄλλ' ἐγὼ σᾶς λέγω: ἡ

ψυχή του ήθελε αίμα, όχι ληστεία: διψούσε τὴν εὐτυχία τοῦ μαχαιριού!

Μὲ τὸ φτωχὸ λογικὸ του δὲν ἐνόησε αὐτὴ τὴν παραφροσύνη καὶ τὸν ἔπεισε. «Τί σημασία ἔχει τὸ αἷμα! μίλησεν ἡ παραφροσύνη· δὲ θέλεις, τούλάχιστον, νὰ κάμεις μιὰ ληστεία μὲ τὴν εὐκαιρίαν αὐτὴ; Νὰ πάρεις μιὰν ἐκδίκηση;»

Κ' ἐκεῖνος ἄκουσε τὸ φτωχὸ του μυαλό: σὰ μολύβι βάραιναν τὰ λόγια τῆς πάνω του, — τότε λήστεψε, ἀφοῦ σκότωσε. Δὲν ἤθελε νὰ ντρέπεται γιὰ τὴν παραφροσύνη του.

Καὶ τώρα τὸ μολύβι τοῦ σφάλματός του τὸν βαραίνει πάλι, καὶ πάλι τὸ φτωχὸ του μυαλό εἶναι μουδιασμένο, παράλυτο, βαρὺ.

Ἄν μπορούσε νὰ κουνήσει μόνο τὸ κεφάλι του, τὸ βάρος αὐτὸ θὰ ἔπεφτε κάτω: μὰ ποιὸς μπορεῖ νὰ κουνήσει αὐτὸ τὸ κεφάλι;

Τί εἶναι ὁ ἄνθρωπος αὐτός; Ἕνας σωρὸς ἀρρώστιες πού, μὲ τὸ μυαλό, ἀρπάζονται ἀπὸ τὸν κόσμο: ἐκεῖ θέλουν νὰ βροῦνε τὴ λεία τους.

Τί εἶναι αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος; Ἕνα κουβάρι ἀπὸ ἀγριόφιδα, πού σπάνια νὰ ἡσυχάσουν μεταξύ τους, — τότε φεύγουμε καθένα καὶ μόνο του καὶ γυρεύουμε τὴν τροφή τους στὸν κόσμο.

Δῆτε τὸ ἄθλιο τούτο κορμί! Ὅ,τι ὑπόφερε καὶ λαχτάρισε τὸ ἐρμήνευσε ἡ φτωχὴ αὐτὴ ψυχή, — τὸ ἐξήγησε, σὰν δολοφονικὴ ἡδονὴ καὶ ἐπιθυμία τῆς εὐτυχίας τοῦ μαχαιριού.

Ὅποιος ἀρρωσταίνει τώρα, κατέχεται ἀπὸ τὸ Κακό, πού εἶναι τώρα κακό: θέλει νὰ κάνει τοὺς ἄλλους νὰ πονοῦν μ' αὐτὸ πού τὸν πονᾷ. Μὰ ὑπήρξαν κι ἄλλοι καιροὶ κ' ἕνα ἄλλο κακὸ καὶ καλό.

Ἕναν ἄλλον καιρὸ ἡ ἀμφιβολία ἦταν κακό, τὸ ἴδιο κ' ἡ προσωπικὴ φιλοδοξία. Τότε ὁ ἀρρωστος γινότανε αἰρετικὸς καὶ μάγος: σὰν αἰρετικὸς καὶ μάγος ὑπόφερε κ' ἤθελε νὰ κάνει καὶ τοὺς ἄλλους νὰ ὑποφέρουν.

Ἄλλ' αὐτὸ δὲν ἀρέσει στ' αὐτιά σας: γιὰ τοὺς καλοὺς πού βρίσκονται ἀνάμεσά σας θὰ 'ταν βλαβερό, μοῦ λέτε. Μὰ τί μ' ἐνδιαφέρουν ἐμένα οἱ καλοὶ ἄνθρωποί σας!

Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς καλοὺς σας· μοῦ προκαλοῦν τὴν ἀηδία, κι ὄχι οἱ κακοὶ σας. Θὰ 'θελα, ἀλήθεια, νὰ 'χανε μιὰ τρέλλα, πού νὰ καταστρέφονταν ἐξ αἰτίας τῆς, σὰν τούτον ἐδῶ τὸ χλωμὸ ἐγκληματία!

Θὰ 'θελα, ἀληθινά, ἡ τρέλλα τους νὰ λεγότανε ἀλήθεια ἢ πίστη ἢ δικαιοσύνη: ἄλλ' ἔχουν τὴν ἀρετὴ τους γιὰ νὰ ζήσουν πολλὰ χρόνια καὶ σὲ μιὰν ἀξιοθρήνητη ἀνεση.

Εἶμαι ἕνα κιγκλίδωμα στὸ ποτάμι: ἄς μὲ πιάσει ὁποῖος μπορεῖ νὰ μὲ πιάσει! Μὰ δὲν εἶμαι τὸ δεκανίκι σας.

Ἔτσι μίλησεν ὁ Ζαρατούστρα.

ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΓΝΩΣΗ ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΗ ΓΡΑΦΗ

ΑΠ' ΟΣΑ γράφονται δὲν ἀγαπῶ παρὰ μόνο αὐτὸ ποὺ γράφει κανεὶς μὲ τὸ αἷμα του. Γράφε μὲ τὸ αἷμα σου: καὶ θὰ μάθεις ὅτι τὸ αἷμα εἶναι πνεῦμα.

Μπορῶ νὰ καταλαβαίνω εὐκόλα τὸ ξένο αἷμα: μισῶ τοὺς τεμπέληδες ποὺ διαβάζουν.

Ὅποιος γνωρίζει τὸν ἀναγνώστη, δὲν κάνει τίποτα περισσότερο γιὰ τὸν ἀναγνώστη. Ἐνας αἰώνας ἀναγνώστες ἀκόμα — καὶ θὰ βρωμίσει καὶ τὸ ἴδιο τὸ πνεῦμα.

Τὸ ὅτι καθένας ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ διαβάξει, αὐτὸ ἔναι κάτι ποὺ καταστρέφει γρήγορα ὄχι μόνο τὸ γράψιμο, παρὰ καὶ τὴ σκέψη.

Ἐναν ἄλλον καιρὸ τὸ πνεῦμα ἦταν Θεός, ὕστερα ἔγινε ἄνθρωπος καὶ τώρα κατάντησε πέρα γιὰ πέρα ὄχλος.

Αὐτὸς ποὺ γράφει γνωμικὰ μὲ τὸ αἷμα του δὲ θέλει νὰ τὸν διαβάσουν, παρὰ νὰ τὸν μαθαίνουν ἀπ' ἔξω.

Στὸ βουνὸ ὁ συντομώτερος δρόμος εἶναι ἀπὸ κορφή σὲ κορφή: μὰ γιὰ κάτι τέτοιο πρέπει νὰ ἔχεις μακρὰ ποδάρια. Τὰ γνωμικὰ πρέπει νὰ ἔναι κορφές: κι αὐτοί, ποὺ γι' αὐτοὺς προορίζονται, πρέπει νὰ ἔναι μεγάλοι καὶ νὰ ἔχουν τὸ ἴδιο ἀνάστημα.

Ὁ λεπτὸς καὶ καθάριος ἄνεμος, ὁ κοντινὸς κίνδυνος καὶ τὸ γιομάτο ἀπὸ χαρούμενη κακία πνεῦμα: ὅλα αὐτὰ συμφωνοῦν μετὰξὺ τους.

Θέλω νὰ ἔχω γύρω μου στοιχεῖα, γιατί ἔμαι θαρραλέος. Τὸ θάρρος ποὺ διώχνει τὰ φαντάσματα δημιουργεῖ στοιχεῖα γιὰ τὸν ἑαυτὸ του, — τὸ θάρρος θέλει νὰ γελᾷσει.

Δὲν ἐπικοινωνῶ πιά μαζί σας: τὸ σύννεφο αὐτό, ποὺ τὸ βλέπω ν' ἀπλώνεται κάτω ἀπὸ τὰ πόδια μου, αὐτὴ ἡ μαυρίλα καὶ τὸ βάρος, ποὺ μοῦ προξενεῖ τὸ γέλιο, — αὐτὸ ἀκριβῶς εἶναι τὸ σύννεφο ποὺ θὰ σᾶς φέρει τὴν καταιγίδα.

Κοιτᾶτε ψηλά, σὰ νὰ λαχταράτε τὴν ἀνύψωση. Κ' ἐγὼ βλέπω χαμηλά, γιατί ἔμαι ἀνυψωμένος.

Ποιὸς ἀπὸ σᾶς μπορεῖ νὰ γελᾷ καὶ νὰ ἔναι ἀνυψωμένος ταυτόχρονα;

Ὅποιος σκαρφαλώνει στὰ πιὸ ψηλὰ βουνά, αὐτὸς γελᾷ γιὰ ὅλες τὶς τραγωδίες.

Ξέγνοιαστους, περιγελαστές, βίαιους — ἔτσι μ ἄ ς θέλει ἡ σοφία: εἶναι γυναίκα καὶ ἀγαπᾷ πάντα ἕναν πολεμιστὴ μόνο.

Μοῦ λέτε: «ἡ ζωὴ εἶναι βαριά γιὰ νὰ τὴν σηκώσει κανεὶς». Μὰ τότε γιατί τὸ πρωτὶ νὰ ἔχετε τὴν ὑπερηφάνειά σας καὶ τὸ βράδι νὰ ὑποτάξεστε;

Ἡ ζωὴ εἶναι βαριά γιὰ νὰ τὴν σηκώνει κανεὶς: μὰ μὴ μοῦ εἴσαστε δὰ καὶ τόσο τρυφεροί. Ὅλοι μας εἴμαστε ὁμορφὴ φορτηγὰ γαϊδούρια καὶ γαϊδάρες.

Τί κοινὸ ἔχουμε ἐμεῖς μὲ τὸν κάλυκα τοῦ ρόδου, ποὺ τρέμει
γιατὶ ἔπεσε πάνω του μιὰ σταγόνα δροσιᾶς;

Εἶναι ἀλήθεια: ἀγαποῦμε τὴ ζωὴ, ὄχι γιατί συνηθίσαμε τὴ
ζωὴ, παρὰ γιατί συνηθίσαμε τὴν ἀγάπη.

Πάντα ὑπάρχει λίγη παραφροσύνη στὴν ἀγάπη. Μὰ πάντα
ὑπάρχει καὶ λίγο λογικὸ στὴν παραφροσύνη.

Καὶ σὲ μένα, ἐπίσης, ποὺ αἰσθάνομαι θαυμάσια στὴ ζωὴ,
μοῦ φαίνεται πῶς οἱ πεταλούδες κ' οἱ σαπουνόφουσκες κι ὅσοι
ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τοὺς μοιάζουν, γνωρίζουν περισσότερο ἀπὸ
τοὺς ἄλλους τὴν εὐτυχία.

Ὅταν βλέπει αὐτὲς τίς ἀλαφριές, τρελλές, χαριτωμένες, ἀ-
εικίνητες ψυχούλες νὰ πετοῦν — ὁ Ζαρατούστρα ξεσπᾶ σὲ δά-
κρυα καὶ σὲ τραγούδια.

Θὰ πίστευα σ' ἓναν Θεὸ μόνον, ποὺ θὰ 'ξερε νὰ χορεύει.

Κι ὅταν εἶδα τὸν δαίμονά μου, μοῦ φάνηκε σοβαρός, ἐμβρι-
θής, βαθύς, ἐπίσημος: ἦταν τὸ πνεῦμα τῆς βαρύτητας — αὐτὸ
κάνει ὅλα τὰ πράγματα νὰ πέφτουν.

Δὲ σκοτώνει κανεὶς μὲ τὴν ὀργή, παρὰ μὲ τὸ γέλιο. Ἐμ-
πρός, ἄς σκοτώσουμε τὸ πνεῦμα τῆς βαρύτητας!

Ἐμαθα νὰ περπατῶ: ἀπὸ τότε ἄρχισα νὰ τρέχω. Ἐμαθα
νὰ πετῶ: ἀπὸ τότε δὲ θέλω νὰ μὲ σπρώχνουν γιὰ ν' ἀλλάζω
θέση.

Τώρα εἶμαι ἐλαφρὸς, τώρα πετῶ, τώρα βλέπω τὸν ἐαυτὸ
μου ἀπὸ κάτω μου, τώρα χορεύει ἓνας Θεὸς μέσα μου.

Ἔτσι μίλησεν ὁ Ζαρατούστρα.

ΓΙΑ ΤΟ ΔΕΝΤΡΟ ΤΟΥ ΒΟΥΝΟΥ

ΤΟ ΜΑΤΙ τοῦ Ζαρατούστρα εἶχε δεῖ πῶς ἓνας νέος τὸν ἀ-
πόφευγε. Κι ὅταν ἓνα βράδι περπατοῦσε μόνος του μέσα ἀπὸ
τὰ βουνά, ποὺ περιβάλλανε τὴν πολιτεία, «Ἡ Παρδαλή Γελά-
δα» ἦταν τ' ὄνομά της: ἐκεῖ ποὺ πήγαινε συνάντησε αὐτὸν τὸν
νέο, καθὼς καθότανε ἀκουμπισμένος σ' ἓνα δέντρο καὶ κοίταζε
μὲ κουρασμένο βλέμμα τὴν πολιτεία. Ὁ Ζαρατούστρα ἀγκάλια-
σε τὸ δέντρο ὅπου καθόταν ὁ νέος, καὶ μίλησε ἔτσι:

«Ἄν ἤθελα νὰ κουνήσω μὲ τὰ χέρια μου τοῦτο δῶ τὸ δέν-
τρο, δὲ θὰ τὸ μπορούσα.

Μὰ ὁ ἀνεμος, ποὺ δὲν τὸν βλέπουμε, τὸ τυραννεῖ καὶ τὸ λυ-
γίζει, ὅπως θέλει. Κάτω ἀπὸ ἀόρατα χέρια λυγίζουμε καὶ τυ-
ραννιούμαστε κ' ἐμεῖς μὲ τὸν χειρότερο τρόπο».

Τότε πετάχτηκε πάνω τρομαγμένος ὁ νέος καὶ εἶπε: «ἀ-
κούω τὸν Ζαρατούστρα, ποὺ τώρα ἀκριβῶς τὸν εἶχα στὸν νοῦ
μου». Ὁ Ζαρατούστρα ἀποκρίθηκε:

«Γιατί τρομάζεις; — Μὰ ὅ,τι συμβαίνει μὲ τὸ δέντρο συμ-
βαίνει καὶ μὲ τὸν ἄνθρωπο.

Ὅσο πιὸ πολὺ ἐπιθυμεῖ τὸ ὕψος καὶ τὸ φῶς, τόσο πιὸ δὲ-

νατὰ χώνει τὶς ρίζες του στὴ γῆ, στὸ σκοτάδι, στὸ βάθος, — στὸ κακό».

«Ναί, στὸ κακό! φώναξε ὁ νέος. Πῶς μπόρεσες ν' ἀποκαλύψεις τὴν ψυχὴ μου;»

Ὁ Ζαρατούστρα χαμογέλασε καὶ μίλησε: «Μερικὲς ψυχὲς δὲν ἀποκαλύπτονται ποτέ, παρὰ μόνο ὅταν ἀνακαλυφθοῦν πρώτου».

«Ναί, στὸ κακό! φώναξε πάλι ὁ νέος.

Εἶπες τὴν ἀλήθεια, Ζαρατούστρα. Δὲν ἐμπιστεύομαι πιά στὸν ἑαυτό μου, ἀπὸ τότε ποὺ ἐπιθυμῶ τὸ ὕψος, καὶ κανένας δὲ μ' ἐμπιστεύεται πιά, — πῶς γίνεται αὐτό;

Ἀλλάζω πάρα πολὺ γρήγορα: τὸ σήμερά μου ἀντικρούει τὸ χτές μου. Ὅταν ἀνεβαίνω, ὑπερίτηδῶ πολλὰς φορές τὰ σκαλοπάτια, — πράγμα ποὺ δὲ μοῦ τὸ συγχωρᾷ κανένα σκαλοπάτι.

Ὅταν εἶμαι ψηλά, τότε εἶμαι πάντα μόνος μου. Κανένας δὲ μοῦ μιλά, ἢ παγωνιά τῆς μοναξιάς μὲ κάνει καὶ τρέμω. Τί θέλω, ἀλήθεια, στὰ ὕψη;

Ἡ περιφρόνησή μου κ' ἡ ἐπιθυμία μου μεγαλώνουν μαζί· ὅσο ψηλότερα ἀνεβαίνω, τόσο περιφρονῶ αὐτὸν ποὺ ἀνεβαίνει. Τί θέλω, ἀλήθεια, στὰ ὕψη;

Πόσο ντρέπομαι γιὰ τὸ ἀνέβασμά μου καὶ τὰ παραπατήματά μου! Πόσο κοροϊδεύω τὸ δυνατὸ μου λαχάνιασμα! Πόσο μισῶ αὐτοὺς ποὺ πετοῦν! Πόσο εἶμαι κουρασμένος στὰ ὕψη!»

Στὸ σημεῖο αὐτὸ σώπασε ὁ νέος. Κι ὁ Ζαρατούστρα παρατηροῦσε τὸ δέντρο, ὅπου στέκονταν, καὶ μίλησεν ἔτσι:

«Τὸ δέντρο αὐτὸ ὀρθώνεται μόνο του ἐδῶ στὸ βουνό· ὑψώθηκε πολὺ πιὸ πάνω ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο κι ἀπὸ τὸ ζῶο.

Κι ἂν ἤθελε νὰ μιλήσει, δὲ θὰ ἔχε κανέναν, ποὺ νὰ τὸ καταλάβαινε: τόσο πολὺ ὑψώθηκε.

Τώρα περιμένει καὶ περιμένει — τί νὰ περιμένει ἄραγε; Κατοικεῖ πολὺ κοντὰ στὴν ἔδρα τῶν σύννεφων: νὰ περιμένει τὸ πρῶτο ἀστροπελέκι τάχα;»

Ὅταν ὁ Ζαρατούστρα εἶπε αὐτά, ὁ νέος φώναξε μὲ ὀρμητικὲς χειρονομίες: «Ναί, Ζαρατούστρα, τὴν ἀλήθεια λές. Τὴν καταστροφή μου ἤθελα ὅταν ζητοῦσα τὰ ὕψη, κ' ἐσύ 'σαι ὁ κεραυνός, ποὺ περίμενα! Κοίτα πῶς ἔγινα ἀπὸ τότε ποὺ φάνηκός! Ὁ φθόνος μου γιὰ σένα μὲ κατὰστρεψε!» — Ἔτσι μίλησεν ὁ νέος κ' ἔκλαιγε πικρά. Μὰ ὁ Ζαρατούστρα τὸν ἀγκάλιασε καὶ τὸν τράβηξε μαζί του:

Κι ὅταν περπάτησαν λίγη ὥρα μαζί, ὁ Ζαρατούστρα ἄρχισε νὰ μιλά ἔτσι:

Ἡ καρδιά μου σκίζεται. Καλύτερα παρ' ὅσο μοῦ τὸ λένε τὰ λόγια σου, μοῦ μιλά τὸ μάτι σου γιὰ ὄλον τὸν κίνδυνό σου.

Ἀκόμη δὲν εἶσαι ἐλεύθερος, ἀκόμη ἀ ν α ζ η τ ᾶ ς τὴν

ἐλευθερία σου. Ξενύχτη σ' ἔκανε ἡ ἀναζήτησή σου κι ἀνοιχτομάτη.

Γυρεύεις τὰ ἐλεύθερα ὕψη, τ' ἀστέρια διψᾷ ἡ ψυχὴ σου. Μ' ἀκόμη καὶ τὰ χειρότερά σου ἔνστικτα διψοῦνε τὴν ἐλευθερία τους.

Τ' ἄγρια σκυλιά σου θέλουν ἐλευθερία· γαυγίζουν ἀπὸ χαρὰ στὸ ὑπόγειό τους, ὅταν τὸ πνεῦμα σου προσπαθεῖ ν' ἀνοίξει ὅλες τὶς φυλακές.

Ἀκόμα εἶσαι γιὰ μένα ἕνας φυλακισμένος, ποὺ λαχταρᾷ τὴν ἐλευθερία του: ἄχ, ἡ ψυχὴ τέτοιων φυλακισμένων γίνεται φρόνιμη, μὰ καὶ πονηρὴ καὶ κακὴ.

Πρέπει ν' ἀγνιστεῖ ἀκόμα ὁ ἐλευθερωτὴς τοῦ πνεύματος. Πολλὴ φυλακὴ καὶ μούχλα ἔχουν μείνει ἀκόμα μέσα του: ἀκόμη πρέπει ν' ἀγνιστεῖ τὸ μάτι του.

Ναί, τὸν γνωρίζω τὸν κίνδυνό σου. Μὰ σ' ἐξορκίζω στὴν ἀγάπη μου καὶ στὴν ἐλπίδα μου: μὴ ἀπορρίξεις τὴν ἀγάπη σου καὶ τὴν ἐλπίδα σου!

Ἀκόμα αἰσθάνεσαι εὐγενῆς, κ' εὐγενῆ σὲ ξέρουν ἀκόμα κι ὄλοι οἱ ἄλλοι, ποὺ σὲ μισοῦν καὶ σοῦ ρίχνουν κακὰ βλέμματα. Μάθε πὼς σ' ὄλων τὸν δρόμο βρίσκεται κάποιος εὐγενῆς.

Ἀκόμη καὶ στὸν δρόμο τῶν καλῶν βρίσκεται κάποιος εὐγενῆς! κι ὅταν ἀκόμη τὸν ὀνομάζουν καλόν, δὲν τὸ κάνουν παρὰ μόνο γιὰ νὰ τὸν παραμερίσουν.

Κάτι καινούργιο θέλει νὰ δημιουργήσῃ ὁ εὐγενῆς καὶ μιὰ καινούργια ἀρετὴ. Κάτι παλιὸ θέλει ὁ καλός, καὶ πὼς νὰ διατηρηθεῖ τὸ παλιό.

Μὰ δὲν εἶναι αὐτὸ ὁ κίνδυνος τοῦ εὐγενεοῦς, νὰ γίνῃ καλός, παρὰ νὰ γίνῃ ἕνας ἀναιδής, ἕνας χλευαστής, ἕνας καταστροφέας.

Ἄχ, γνώρισα εὐγενεῖς ποὺ ἔχασαν τὴν πιὸ ὑψηλὴν ἐλπίδα τους. Καὶ μετὰ συκοφάντησαν ὅλες τὶς ὑψηλές ἐλπίδες.

Ἀπὸ τότε ζήσανε μ' ἀναίδεια σύντομες χαρές, καὶ μόλις — μόλις ποὺ κατῶρθωναν νὰ χαράζουν κάποιο σκοπό.

«Τὸ πνεῦμα εἶναι καὶ ἡδονῆ» — ἔτσι λέγανε. Τότε ἔσπασαν τὰ φτερά ἀπὸ τὸ πνεῦμα τους, τώρα χαμωσέρνεται καὶ βρωμίζει ὅ,τι ἀγγίζει.

Ἐναν ἄλλον καιρὸ σκέφτονταν νὰ γίνουν ἥρωες: τώρα δὲν εἶναι παρὰ χαροκόποι. Μιὰ θλίψη κ' ἕνα ρίγος τοὺς εἶναι σήμερα ὁ ἥρωας.

Μὰ σ' ἐξορκίζω στὴν ἀγάπη μου καὶ στὴν ἐλπίδα μου: μὴ πετάξεις τοὺς ἥρωες ἀπὸ τὴν ψυχὴ σου! Κράτησε ἱερὴ τὴν πιὸ ὑψηλὴν ἐλπίδα σου!

Ἔτσι μίλησεν ὁ Ζαρατούστρα.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΙΕΡΟΚΗΡΥΚΕΣ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ

ΥΠΑΡΧΟΥΝ ἱεροκήρυκες τοῦ θανάτου: καὶ ἡ γῆ εἶναι γιομάτη

ἀπὸ ἀνθρώπους πού πρέπει νὰ τοὺς κηρύσσεις ν' ἀποστρέφονται τὴ ζωὴ.

Ξιομάτη εἶναι ἡ γῆ ἀπὸ περιττούς, χάλασεν ἡ ζωὴ ἀπὸ τοὺς περίσους. Ἄς τοὺς δολώσουν μὲ τὴν «καίωνιον ζωὴ» γιὰ νὰ τοὺς τραθήξουν ἀπ' αὐτὴ τὴ ζωὴ!

«Κίτρινους»: ἔτσι λένε τοὺς ἱεροκήρυκες τοῦ θανάτου, ἢ «μαύρους». Μὰ θὰ σᾶς τοὺς δείξω καὶ κάτω ἀπὸ ἄλλα χρώματα.

Οἱ φριχτώτεροι εἶναι αὐτοὶ πού σέρνουν μέσα τους τὸ ἀρπαχτικὸ ζῶο καὶ δὲν ἔχουν καμιὰ ἐκλογὴ, παρὰ μόνο ὀρέξεις ἢ αὐτοκρεοῦργημα. Ἀκόμη κ' οἱ ὀρέξεις τους δὲν εἶναι παρὰ αὐτοκρεοῦργημα.

Ἀκόμα δὲν ἔγιναν, ὅπωςδὴποτε, ἄνθρωποι, οἱ φριχτώτεροι τοῦτοι: ἄς κηρύσσουν τὴν ἀποστροφή τῆς ζωῆς κι ἄς φύγουν κ' οἱ ἴδιοι ἀπὸ τὴ ζωὴ!

Οἱ φθισικοὶ τῆς ψυχῆς: ἀκόμη δὲ γεννηθήκανε καλὰ - καλὰ κι ἀρχίζουν κιόλας νὰ πεθαίνουν καὶ λαχταροῦν τὶς διδασκαλίες τῆς κούρασης καὶ τῆς αὐταπάρνησης.

Ἐπιθυμοῦν μ' ὅλη τους τὴν καρδιά νὰ πεθάνουν κ' ἐμεῖς θὰ ἔπρεπε νὰ σεβαστοῦμε τὴν ἐπιθυμία τους! Ἄς προσέξουμε νὰ μὴ ξύπνησουμε αὐτοὺς τοὺς νεκροὺς καὶ νὰ μὴν ταράξουμε τὰ ζωντανὰ τοῦτα φέρετρα!

Συναντοῦν ἓναν ἄρρωστο ἢ ἓναν γέρο ἢ ἓνα πτώμα· κι ἀμέσως λένε: «ἡ ζωὴ δὲν εἶναι τίποτα!»

Μὰ τώρα οἱ ἴδιοι αὐτοὶ δὲν εἶναι τίποτα καὶ τὸ μάτι τους, ἐπίσης, πού δὲ βλέπει παρὰ μόνο τὸ ἓνα πρόσωπο τῆς ὕπαρξης.

Τυλιγμένοι σὲ μεγάλη μελαγχολία κι ἄπληστοι γιὰ τὶς μικρὲς συμπτώσεις, πού φέρνουν τὸν θάνατο: ἔτσι περιμένουν καὶ βφίγγουν τα δόντια.

Ἡ πάλι: ἀρπάζουνε ζαχαρωτὰ καὶ κοροϊδεύουν συγχρόνως τὰ παιδικοκαμώματά τους: κρέμονται ἀπὸ τὴν ἄχυρο - ζωὴ τους καὶ κοροϊδεύουν πού κρέμονται ἀκόμη ἀπὸ ἓνα ἄχυρο.

Ἡ σοφία τους λέει: «εἶναι τρελλὸς πού μένει στὴ ζωὴ, μὰ εἴμαστε τόσο τρελλοί! Κι αὐτὸ ἀκριβῶς εἶναι τὸ πιὸ τρελλὸ στὴ ζωὴ!»

«Ἡ ζωὴ εἶναι μόνο πόνος!» — ἔτσι λένε ἄλλοι, καὶ δὲ λένε ψέμματα: φροντίσετε, λοιπόν, νὰ πάψετε νὰ πονᾶτε! Φροντίσετε, λοιπόν, νὰ σταματήσῃ ἡ ζωὴ πού εἶναι μόνο πόνος!

Κ' ἔτσι εἶπε ἡ διδασκαλία τῆς ἀρετῆς σας: «Πρέπει νὰ αὐτοκτονήσῃς! Πρέπει νὰ κλέψῃς τὸν ἑαυτὸ σου ἀπὸ τὸν ἴδιον ἑσένα!»

«Ἡ ἡδονὴ εἶναι ἁμαρτία, — ἔτσι λένε αὐτοὶ πού κηρύσσουν τὸν θάνατο—, ἄς παραμερίσωμε κι ἄς μὴ κάνουμε παιδιὰ!»

«Τὰ παιδιὰ εἶναι κάτι κουραστικὸ, — λένε οἱ ἄλλοι — πρὸς τί νὰ κάνουμε παιδιὰ; Μόνο δυστυχισμένους φέρνοῦμε ἔτσι στὸν κόσμο!» Καὶ τοῦτοι εἶναι ἐπίσης ἱεροκήρυκες τοῦ θανάτου.

«Χρειαζόμαστε οἶχτο, — ἔτσι λένε οἱ τρίτοι. Πάρετε ὅ,τι

ἔχω! Πάρετε ὅ,τι εἶμαι! Ὅσα περισσότερα μοῦ πάρετε τόσο λιγώτερα θά ᾿χω πού νά με κρατοῦν στή ζωή!»

Ἄν αὐτοὶ ἦσαν βασικά οἰκτῆρμονες, τότε θά ἔκαναν τοὺς κοντινοὺς τους ν' ἀηδιάσουν τῆ ζωή. Νά ᾿ναι κακοὶ — αὐτὸ θά ᾿ταν ἡ ἀληθινή τους καλωσύνη!

Μὰ θέλουν νά λευτερωθοῦν ἀπὸ τῆ ζωή: τί τοὺς ἐνδιαφέρει πού ἄλλοι δένονται σφιχτώτερα ἀκόμη μαζί της μὲ τὶς ἀλυσσίδες τους καὶ μὲ τὰ δῶρα τους!

Καὶ σεῖς, ἐπίσης, πού ἡ ζωή σας εἶναι ἄγρια δουλειὰ καὶ ἀνησυχία: δέν εἴσαστε πάρα πολὺ κουρασμένοι ἀπὸ τῆ ζωή; Δέν εἴσαστε πάρα πολὺ ὄριμοι γιὰ τὸ κήρυγμα τοῦ θανάτου;

Ὅλοι ἐσεῖς, πού ἀγαπᾶτε τὴν ἄγρια δουλειὰ καὶ τὸ γρήγορο, τὸ καινούργιο, τὸ ξένο — δύσκολα ἀνέχεστε τὸν ἑαυτὸ σας, ἡ φιλεργία σας εἶναι κατάρρα καὶ θέληση λησμονιάς τοῦ ἑαυτοῦ της.

Ἄν πιστεύατε περισσότερο στή ζωή, θά παραδινόσασταν λιγώτερο στή στιγμή. Μὰ δέν ἔχετε μέσα σας ἀρκετὸ περιεχόμενο ἀναμονῆς — οὔτε ὀκνηρίας καν!

Παντοῦ ἀντηχεῖ ἡ φωνὴ Ἐκείνων πού κηρύσσουν τὸν θάνατο: καὶ ἡ γῆ εἶναι γιομάτη ἀπὸ ἀνθρώπους πού πρέπει νά τοὺς κηρύσσει τὸν θάνατο.

Ἡ «τὴν αἰώνιον ζωὴν»: τὸ ἴδιο μοῦ κάνει, — φτάνει μόνο νά πάνε γρήγορα σ' αὐτήν!

Ἔτσι μίλησεν ὁ Ζαρατούστρα.

ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΠΟΛΕΜΙΣΤΕΣ

ΔΕ ΘΕΛΟΥΜΕ νά μᾶς λυποῦνται οἱ χειρότεροι ἐχθροὶ μας, οὔτε κ' ἐκεῖνοι πού ἀπὸ καρδιάς ἀγαποῦμε. Ἀφήσετέ με, λοιπόν, νά σᾶς πῶ τὴν ἀλήθεια!

Ἀδελφοί μου ἐν πολέμῳ, σᾶς ἀγαπῶ ἀπὸ καρδιάς, εἶμαι καὶ ἡμουν ὁμοίός σας. Καὶ εἶμαι ἐπίσης κι ὁ χειρότερος ἐχθρός σας. Ἀφήστε με, λοιπόν, νά σᾶς πῶ τὴν ἀλήθεια!

Ξέρω τὸ μῖσος καὶ τὸν φθόνον πού ἔχετε στὴν καρδιά σας. Δέν εἴσαστε ἀρκετὰ μεγάλοι, ὥστε νά μὴ γνωρίζετε τὸ μῖσος καὶ τὸν φθόνον. Ἄς εἴστε, λοιπόν, ἀρκετὰ μεγάλοι, πού νά μὴ ντρέπεστε γι' αὐτό!

Κι ἀφοῦ δὲ μπορεῖτε νά εἴστε ἅγιοι τῆς γνώσης, γίνετε τουλάχιστον οἱ πολεμιστὲς της. Αὐτοὶ ᾿ναι οἱ σύντροφοι κ' οἱ πρόδρομοι τέτοιας ἀγιοσύνης.

Βλέπω πολλοὺς στρατιῶτες: θέλω νά δῶ πολλοὺς πολεμιστὲς! Ὁμοιόμορφη εἶναι ἡ στολὴ πού φορᾶνε: ἄς μὴν ἦταν ὁμοιόμορφο ὅ,τι κρύβουν μ' αὐτήν!

Πρέπει νά εἴστε σὰν ἐκείνους πού τὸ μάτι τους γυρεύει ἀδιάκοπα ἕναν ἐχθρό, τὸν ἐχθρό σας. Καὶ μερικοὶ ἀπὸ σᾶς ἐμπνέουν τὸ μῖσος ἀπὸ τὴν πρώτη ματιά.

Πρέπει νὰ ζητᾶτε τὸν ἐχθρό σας, καὶ πρέπει ν' ἀρχίσετε τὸν πόλεμό σας καὶ τὸν πόλεμο γιὰ τὶς ἰδέες σας! Κι ἂν νικηθεῖ ἡ ἰδέα σας, ἡ τιμιότητά σας πρέπει νὰ καλεῖ ἀκόμα τὸ θρίαμβο!

Ν' ἀγαπᾶτε τὴν εἰρήνην σὰ μέσον γιὰ καινούργιους πολέμους. Καὶ τὴ σύντομη εἰρήνην πιὸ πολὺ ἀπὸ τὴν μακρόχρονην.

Δὲν σᾶς συμβουλεύω νὰ ἐργάζεστε, μὰ νὰ πολεμᾶτε. Δὲ σᾶς συμβουλεύω τὴν εἰρήνην, μὰ τὴ νίκη. Ἡ βουλειά σας νὰ ἔναι ἕνας ἀγώνας κ' ἡ εἰρήνη σας νὰ ἔναι μιὰ νίκη!

Μπορεῖ κανεὶς νὰ σωπαίνει καὶ νὰ ἔναι ἡσυχος μόνο ὅταν ἔχει τόξο καὶ σαίτες: ἄλλοιῶς φλυαρεῖ καὶ λογομαχεῖ. Ἡ εἰρήνη σας νὰ ἔναι μιὰ νίκη!

Λέτε πῶς ὁ καλὸς σκοπὸς ἀγιάζει καὶ τὸν πόλεμο ἀκόμα; Ἐγὼ σᾶς λέγω: Ὁ καλὸς πόλεμος εἶναι αὐτὸ ποὺ ἀγιάζει κάθε σκοπὸ.

Ὁ πόλεμος καὶ τὸ θάρρος ἔχουν κατορθώσει πολὺ μεγαλύτερα πράγματα παρ' ὅσο ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν πλησίον. Δὲν εἶναι ὁ οἶχος σας, παρὰ ἡ γενναιότητά σας ποὺ ἔσωσε ὡς τὰ τώρα τὰ θύματα.

«Τί ἔναι καλὸ;» ρωτᾶτε. Τὸ νὰ ἔναι γενναῖος κανεὶς, νὰ εἶναι καλὸ. Ἀφήσετε τὰ κοριτσόπουλα νὰ λένε: «Καλὸ ἔναι ὅ,τι εἶναι ὠραῖο καὶ συγκινητικὸ μαζί.»

Σᾶς λένε ἄκαρδους: μὰ ἡ καρδιά σας εἶναι καθαρὴ καὶ μ' ἀρέσει ἡ ντροπαλοσύνη τῆς ἐγκαρδιότητάς σας. Ντρέπεστε γιὰ τὴν φουσκονεριά σας, κι ἄλλοι ντρέπονται γιὰ τὴν φυρονεριά τους.

Εἶστε ἄσκημοι; Πολὺ καλὰ, ἀδελφοί μου! Τυλιχτήτε, τότε, τὸ ὑπέροχο, τὸν μανδύα τῆς ἀσκήμιας!

Κι ὅταν μεγαλώνει ἡ ψυχὴ σας, τότε γίνεται ὑπερβολικὰ ζωηρὴ, καὶ στὸ μεγαλεῖο σας ὑπάρχει κακία. Σᾶς ξέρω.

Στὴν κακία συναντοῦνται ὁ ὑπερβολικὰ ζωηρὸς μὲ τὸν ἀσθενικό. Μὰ δὲν καταλαβαίνουν ὁ ἕνας τὸν ἄλλον. Σᾶς ξέρω.

Πρέπει νὰ ἔχετε μόνο ἐχθρούς γιὰ νὰ τοὺς μισεῖτε, ὄχι ὅμως ἐχθρούς γιὰ νὰ τοὺς περιφρονεῖτε. Πρέπει νὰ ἔστε περήφανοι γιὰ τοὺς ἐχθρούς σας: τότε οἱ ἐπιτυχίες τοῦ ἐχθροῦ σας θὰ ἔναι καὶ δικές σας ἐπιτυχίες.

Ἐπανάσταση — αὐτὴ ἔναι ἡ εὐγένεια τοῦ σκλάβου. Ἄς εἶναι ἡ εὐγένειά σας ἡ ὑποταγή! Ἄς εἶναι κ' ἡ ἴδια ἡ προσταγή σας μιὰ ὑποταγή!

Στ' αὐτιά ἐνὸς πολεμιστῆ τὸ «ὀφείλεις» ἀντηχεῖ πιὸ εὐχάριστα ἀπὸ τὸ «θέλω». Καὶ κάθε τι ποὺ σᾶς εἶναι ἀγαπητὸ πρέπει νὰ κατορθώσετε νὰ σᾶς τὸ προστάξουν.

Ἡ ἀγάπη σας γιὰ τὴ ζωὴ ἄς εἶναι ἀγάπη γιὰ τὴ μεγαλύτερη ἐλπίδα σας: καὶ μεγαλύτερη ἐλπίδα σας ἄς εἶναι ἡ μεγαλύτερη σκέψη τῆς ζωῆς!

Μὰ τὴ μεγαλύτερη σκέψη σας πρέπει νὰ μ' ἀφήσετε νὰ σᾶς τὴν προστάξω — κ' εἶναι τούτη δῶ: ὁ ἄνθρωπος εἶναι κάτι ποὺ πρέπει νὰ ξεπεραστεῖ.

Ζήτε, λοιπόν, τὴ ζωὴ τῆς ὑποταγῆς καὶ τοῦ πολέμου! Τί σημασία ἔχει ἡ μακρὰ ζωὴ! Ποιὸς πολεμιστῆς θέλει νὰ τὸν λυπηθοῦν!

Δὲ σὰς λυπούμαι, σὰς ἀγαπῶ ἀπὸ καρδιάς, ἐν πολέμῳ ἀδελφοί μου!

Ἔτσι μίλησεν ὁ Ζαρατούστρα.

ΓΙΑ ΤΟ ΝΕΟ ΕΙΔΩΛΟ

ΚΑΠΟΥ ὑπάρχουν ἀκόμη λαοὶ καὶ κοπάδια, μὰ ὄχι στὰ μέρη μας, ἀδελφοί μου: ἐδῶ ὑπάρχουν κράτη.

Κράτος; Τί ἔναι αὐτό; Ἐλάτε δά! Ἀνοίξτε τ' αὐτιά σας, λοιπόν, γιατί τώρα θὰ σὰς πῶ τὸ λόγο μου γιὰ τὸ θάνατο τῶν λαῶν.

Κράτος λέγεται τὸ πιὸ παγερὸ ἀπ' ὅλα τὰ παγερὰ τέρατα. Κ' ἐπίσης παγερὰ ψεύδεται· καὶ τὰ ψέμματα αὐτὰ ἔρπουν ἀπὸ τὸ στόμα του: «Ἐγώ, τὸ κράτος, εἶμαι ὁ λαός.»

Αὐτό ἔναι ψέμμα! Δημιουργοὶ ἦσαν αὐτοὶ ποὺ δημιούργησαν τοὺς λαοὺς καὶ κρέμασαν ἀπὸ πάνω τους μιὰ πίστη καὶ μιὰν ἀγάπη: ἔτσι ὑπηρετήσαν τὴ ζωὴ.

Καταστροφεῖς εἶναι αὐτοὶ ποὺ στήνουν παγίδες γιὰ πολλοὺς καὶ τὶς ὀνομάζουνε κράτος: κρεμοῦν ἀπὸ πάνω τους μιὰ ρομφαία κ' ἕκατὸ ἐπιθυμίες.

Ἄσπου ὑπάρχει ἀκόμα λαός, ἐκεῖ δὲν νοεῖται τὸ κράτος, παρὰ μισεῖται σὰν κακὸ μάτι καὶ σὰν παράβαση τῶν ἐθίμων καὶ τῶν νόμων.

Σὰς δίνω τοῦτο δῶ τὸ σημάδι: κάθε λαὸς μιλά τὴ γλῶσσα τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ του: ὁ γείτονάς του δὲν τὴν καταλαβαίνει. Ἐπλάσσε τὴ γλῶσσα του γιὰ τὸν ἑαυτὸ του κατὰ τὰ ἔθιμα καὶ τοὺς νόμους του.

Μὰ τὸ κράτος ψεύδεται σ' ὅλες τὶς γλῶσσες τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ· κι ὅ,τι κι ἂν πεῖ λέει ψέμματα — κι ὅ,τι κι ἂν ἔχει κι αὐτὸ τὸ ἔχει κλεμμένο.

Ἄσλα του εἶναι κίβδηλα· μὲ κλεμμένα δόντια μασσᾶ, τὸ δαγκανιάρικο. Ψεύτικα εἶναι καὶ τὰ σπλάχνα του ἀκόμα.

Γλωσσικὴ σύγχυση τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ: αὐτὸ τὸ σημάδι σὰς δίδω σὰν σημάδι τοῦ κράτους. Ἀληθινά, τὴ θέληση γιὰ θάνατο σημαίνει αὐτὸ τὸ σημάδι! Ἀληθινά, τοὺς ἱεροκήρυκες τοῦ θανάτου καλεῖ!

Γεννιοῦνται πάρα πολλοί: τὸ κράτος ἐφευρέθηκε γιὰ τοὺς περιττούς!

Μὰ δῆτε, ἀλήθεια, πῶς τοὺς τραβᾶ τοὺς περιττούς! Πῶς τοὺς τυλίγει καὶ τοὺς μασσᾶ καὶ πάλι τοὺς μασσᾶ!

«Πάνω στὴ γῆ δὲν ὑπάρχει τίποτα μεγαλύτερο ἀπὸ μένα: ἐγώ ἔμαι τὸ δάχτυλο ποὺ βάζει τάξη τοῦ Θεοῦ» — ἔτσι μουγκρί-